

بسمه تعالی

فهرست مندرجات

۰	فهرست مندرجات
۱	مقدمه
۳	تعریف و تاریخچه
۵	طراحی و پیاده سازی کتابهای الکترونیکی در شبکه اینترنت
۵	روند طراحی کتابهای الکترونیکی
۶	بررسی روند طراحی کتابهای الکترونیکی در این پروژه
۱۰	بارگذاری کتابهای الکترونیکی در سایت کتابخانه منطقه ای
۲۵	یادآوری برخی از مسائل
۲۵	سپاسگذاری
۲۷	کتابشناسی کتابهای الکترونیکی
۲۹	منابع

مقدمه

کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی شیراز به عنوان یک مؤسسه آموزشی و پژوهشی در زمینه آموزش عالی فعالیت می کند. وظایف و اختیارات بسیار با ارزشی برای این کتابخانه تعریف شده است. تشکیل انواع پایگاههای اطلاعاتی و برقراری نظام مبادله الکترونیکی اطلاعات بین پژوهشگران مراکز علمی و پژوهشی داخلی و کشورهای منطقه هدف عمده ای است که در بین وظایف گوناگون کتابخانه منطقه ای مشاهده می شود .

کتابخانه منطقه ای جهت نیل به این هدفهای ارزشمند سیستمهای مختلفی را به شکل های گوناگون طراحی و به مرحله اجراء در آورده است . (شکل ۱) به طوری که شکل شماره ۱ (صفحه خانگی کتابخانه منطقه ای) نشان می دهد، تعداد پایگاههای اطلاعاتی این کتابخانه به زبانهای فارسی و لاتین درخور توجه است. این پایگاهها عموماً در کتابخانه منطقه ای تهیه و تولید شده است. این پایگاهها از طریق شبکه محلی و سایت اینترنتی قابل دسترسی و استفاده می باشند.

پروژه ”طراحی فرمت الکترونیکی کتابهای فارسی و بارگذاری آن در شبکه اینترنت“ به صورت طرح تحقیقاتی اجراء شد، در تاریخ ۸۱/۴/۲۳ ، پس از انجام مراحل داوری و تأیید داوران مبنی بر اصیل بودن پروژه، به تصویب شورای علمی کتابخانه منطقه ای رسید.

”کتاب“، از وقتی که فناوری در تولید، نحوه ارائه و استفاده از آن اثرگذاشته است، پیوسته در معرض تغییر قرار دارد. در این محیط پیچیده، هدف کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی شیراز از تولید پایگاه اطلاعاتی کتابهای الکترونیکی فارسی پیشگامی در تعیین راهبردها به منظور توسعه و گسترش کتابهای الکترونیکی به سود جوامع علمی و آموزشی است. هدف از اجراء این پروژه عبارت است از :

Regional Library of Science & Technology

کتابخانه منطقه‌ای علوم و فناوری

فارسسی

Home

Farsi Databases

Latin Databases

Site Map

Journals

Databases on CD-Roms

About RLST

NEWS

RLST's Branches

Other Services

RLST was established in 1991 under an agreement reached between the Islamic Republic of Iran's Ministry of Science Research & Technology and the Third -World Academy of Sciences. It was meant to act as the regional center for reference, study and bibliographical information and other services in relation to both scientific and technological matters. A primary objective is to deploy RLST's own sources to provide services of high quality which will help its users to make better use of RLST's printed materials and its various databases. Thus, particular attention is being paid to improving the use and accessibility of RLST's resources through the new information services; the bibliographical services are being organized so that the most effective use can be made of cataloging and indexing facilities; and the document delivery services continue to be developed as a service to complement local and national collections.

The funds at RLST are employed to assist users, processors and disseminators of information to plan and develop their own operation with greater confidence and with a clear understanding of the possibilities for cooperation at the national and regional level.

شکل ۱) صفحه خانگی کتابخانه منطقه ای علوم و فناوری

۱. توسعه صنعت E-Book در سطح ملی و تأثیرگذاری مطلوب در برنامه های آموزشی و پژوهشی دانشگاهها و مؤسسات علمی و پژوهشی
۲. اعلان دسترسی به مجموعه ای جامع و مربوط از کتابهای الکترونیکی با رعایت اصل هزینه - کارآئی
۳. نیل به مدلهای اقتصادی پایدار برای کتابهای الکترونیکی
۴. ارزیابی تأثیر نرم افزارهای جدید و استانداردهای مربوط به کتابهای الکترونیکی
۵. تشویق نویسندگان به انتخاب گزینه نشر الکترونیکی
۶. ایجاد نگرش مثبت به نقش کتابهای الکترونیکی و شناخت کامل از این حقیقت که فرمت الکترونیکی کتابها می تواند در فرایند یادگیری و پژوهش نقش اساسی ایفا کند.
۷. تشویق مؤسسات و سازمانهای اطلاع رسانی کشور به ایجاد شبکه ملی E-Book

تعریف و تاریخچه

انتشار آثاری مانند کتابهای مرجع، تجاری، عمومی یا دانشگاهی را با فرمت دیجیتالی به منظور توزیع الکترونیکی که عموماً در محیط وب صورت می گیرد کتاب الکترونیکی یا E-Book می نامند. کتاب الکترونیکی کتابی است که به خواننده امکان ذخیره و بازیابی متن الکترونیکی را در یک وسیله الکترونیکی می دهد. پیشینه تبدیل کتاب با ساختار کلاسیک به فرمت الکترونیکی به اوائل دهه ۱۹۷۰ باز می گردد که در آن هنگام، چند متن ساده به طور آزمایشی تبدیل به فرمت الکترونیکی گردید. در اواخر دهه ۱۹۸۰ تبدیل کتاب به فرمت الکترونیکی رایج شد و بسیاری از کتابهای مرجع مانند American Heritage Dictionary به صورت دیسک نوری ارائه گردید. بعد از آن، نسل جدیدی از کتابهای الکترونیکی در شبکه اینترنت عرضه شد که استفاده از آن برای خواننده کتاب، در مقایسه با نسخه چاپی، از جذابیت بیشتری برخوردار بود. در حال حاضر، تعداد کثیری از مدلهای کتاب

الکترونیکی وجود دارد. بعضی از این مدلها، از کامپیوتر و بعضی دیگر نیز از وسیله کوچک دستی خاصی استفاده می کنند که فقط به منظور خواندن کتاب طراحی شده است.

به موازات این پیشرفتها، اولین دستگاه کتابخوان الکترونیکی با توانایی نمایش کتاب، موجود در دیسک نوری، با امکان جستجوی کلید واژه ای به بازار عرضه شد. سپس دستگاههایی طراحی گردید که علاوه بر دارا بودن این خصیصه ها ، کاربر می توانست کتاب مورد نظر را ورق زده و مطالب دلخواه خود را نیز انتخاب کند [1]

در حال حاضر، شبکه ها و مؤسسات مختلفی در حوزه تولید کتاب الکترونیکی فعالیت دارند مانند JISC, Netlibrary, Cyberread شرکتها و مؤسسات معتبر دیگری از قبیل شرکت RCA , Sony , 3com نیز در ردیف تولید کنندگان دستگاههای کتابخوان الکترونیکی قرار دارند. با پیشرفت فناوری می توان به ارائه بهتر و پیشرفته تر دستگاههای کتابخوان الکترونیکی در آینده امیدوار بود.

از ویژگی اصلی کتابهای الکترونیکی می توان به دینامیکی بودن کتابها اشاره کرد . کتابهای الکترونیکی با فرمتهای مختلف طراحی گردیده و در اینترنت، از یک کتاب می توان نسخه های متعددی را با ویژگیهای متفاوت مشاهده کرد. ذکر این نکته ضروری است که تبدیل کتاب از ساختار سنتی (کاغذی) به ساختار الکترونیکی برای تمام گونه های کتاب و نیز برای تمام اقشار خوانندگان مناسب نیست . در جایی که امکان استفاده از کامپیوتر وجود نداشته باشد، استفاده از نسخه چاپی کتاب مطلوب است . در جهان کنونی که شبکه اینترنت در اکثر مکانها گسترش یافته است ، استفاده از کتابهای الکترونیکی، به جای کتابهای سنتی مورد استقبال تعداد کثیری از افراد قرار گرفته است، زیرا در این روش، دسترسی به کتاب سریعتر و راحتتر از دسترسی به کتاب از روش سنتی می باشد . نیاز به حمل کتاب در بسیاری از موارد از بین می رود و در صورت احتیاج به نسخه چاپی متن کتاب می توان صفحه مورد نظر از متن کتاب الکترونیکی را چاپ کرد . از نقطه نظر فنی ، کتابهای الکترونیکی نیازمند داشتن پردازشگرهای سریع ، حافظه با حجم

بالا و توانایی مدیریت ترکیبات مختلف داده ها می باشد . انگیزه استفاده از کتابهای الکترونیکی به شرایط اقتصادی کاربران که توانایی استفاده از منابع الکترونیکی (دستگاه کتابخوان الکترونیکی یا دسترسی به اینترنت) را داشته باشند بر می گردد.

طراحی و پیاده سازی کتابهای الکترونیکی در شبکه اینترنت

روش طراحی و پیاده سازی کتابهای الکترونیکی در سایت کتابخانه منطقه ای در دو مرحله بررسی می گردد :

الف- روند طراحی کتابهای الکترونیکی

ب- بارگذاری کتابهای الکترونیکی در سایت کتابخانه منطقه ای

الف- روند طراحی کتابهای الکترونیکی

برای ساخت کتابهای الکترونیکی دو فرمت ¹ HTML و ² PDF رایج می باشد. با استفاده از این دو فرمت می توان از طریق شبکه اینترنت به متن کتاب دسترسی یافت. جهت طراحی کتاب الکترونیکی با فرمت HTML ، لازم است که فرمت متنی فایل کتابها را در اختیار داشت تا بتوان صفحه دلخواه وب را ساخت. همچنین می توان با استفاده از نرم افزارهای ³ OCR متن را از فرمت تصویر به فرمت متن تبدیل و سپس صفحات HTML مربوطه را طراحی نمود. کتابهایی که به فرمت HTML طراحی می شوند دارای مزیت‌های زیر می باشند :

۱. تغییر اندازه نوشته های کتاب

۲. امکان چاپ

۳. نشانه گذاری (Markup)

۴. جستجوی کلمه در متن

۵. نمایش ظاهری زیباتر نسبت به صفحات PDF و ایجاد تنوع درنمایش صفحات

۶. ایجاد پیوند به بخشهای دیگر و یا تصاویر

¹ - Hyper Text Markup Language

² - Portable Data Format

³ - Optical Character Recognition

فایلهایی را که فرمت HTML دارند می توان از طریق مرورگرهای وب بازیابی کرد.

در طراحی کتاب با فرمت PDF مزیت‌های زیر وجود دارد :

۱. تغییر اندازه نوشته های کتاب
۲. امکان چاپ
۳. ایجاد پیوند به فصلهای دیگر کتاب
۴. عدم نیاز به سیستم عامل فارسی یا نصب فونت فارسی جهت مشاهده کتاب

برای دسترسی به کتابهای الکترونیکی با فرمت PDF نیاز به استفاده از نرم افزار Adobe Acrobat می باشد.

بررسی روند طراحی کتابهای الکترونیکی در این پروژه

در این پروژه به دلایلی زیر طراحی فرمت الکترونیکی کتابها با فرمت PDF انجام گرفت :

۱. فارسی بودن کتابها
۲. عدم دسترسی به فایل تایپ شده متن کتابها
۳. عدم توانایی نرم افزارهای OCR فارسی در تشخیص متن
۴. کاهش حجم فایل

به طوری که قبلاً شرح داده شد، جهت تهیه صفحه HTML از کتاب، فایل بدست آمده از پویش کتاب باید به فایلی با فرمت متن تبدیل شود . جهت انجام این کار در کتابهای لاتین با استفاده از نرم افزار OCR فایل تصویر، به فایل متن تبدیل می گردد اما تبدیل فایل تصویر بدست آمده از پویش کتابهای فارسی به متن فارسی با نرم افزارهای OCR فارسی که تاکنون رایج است امکان پذیر نبوده و این تبدیل با خطا روبرو است. به دلیل تنوعاتی که در رسم الخط فارسی وجود دارد تاکنون هیچ نرم افزار تشخیص کاراکتر فارسی به طور کامل ارائه نشده و همه نرم افزارها خطا دارند. لذا، از فرمت PDF استفاده گردید تا ضمن کاهش حجم فایل و تسریع در امر دسترسی به فایل از طریق

اینترنت ، شاهد بروز خطاهایی در متن نبوده و متن کتاب صورت اولیه و مطابق با نظر نویسنده در اختیار کاربران قرار گیرد.

تهیه فرمت الکترونیکی کتاب در مراحل زیر انجام پذیرفت:

۱ . انتخاب کتاب

۲ . برش کتاب جهت پویش

۳ . کد گذاری

۴ . پویش کتاب

۵ . ایجاد پیوند

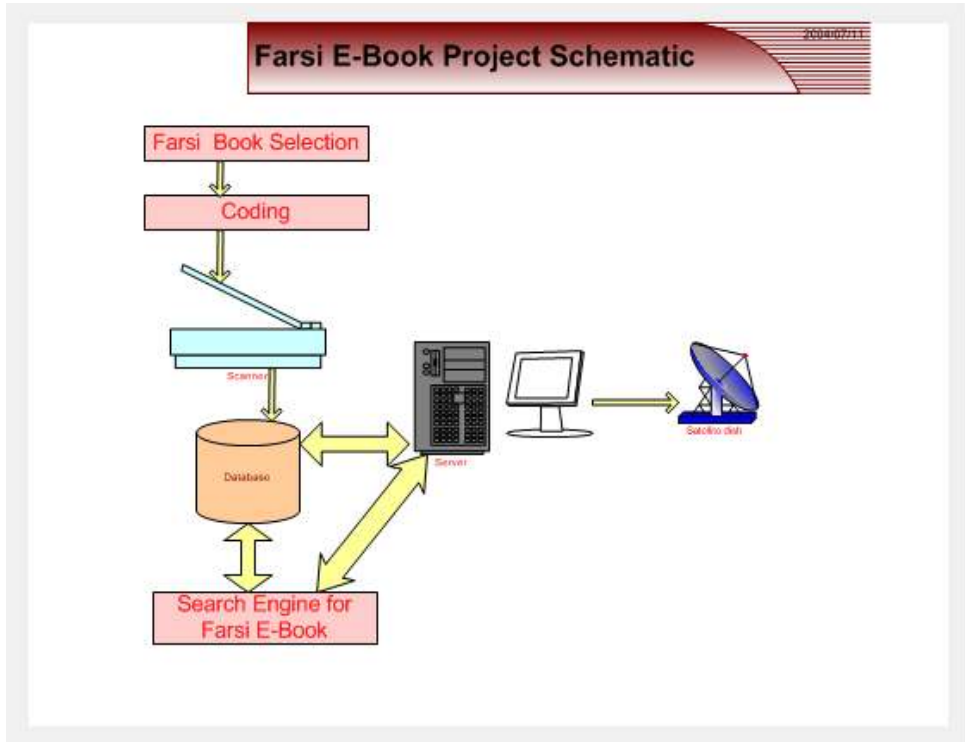
شکل ۲ طرح کلی پروژه را نمایش می دهد . (شکل ۲)

۱ . انتخاب کتاب

کتابهای انتخاب شده از میان کتابهای موجود در کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی شیراز انتخاب شدند. اکثر کتابهای موجود در کتابخانه منطقه ای در حوزه های علوم و تکنولوژی است. برای این پروژه، ابتدا سعی شده است که از انتشارات کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی شیراز و انتشارات دانشگاه شیراز استفاده گردد. در صورتی که انتشارات دانشگاه شیراز کتابی را در یک حوزه موضوعی خاص چاپ ننموده، مانند مهندسی معدن و غیره، از کتابهای سایر ناشرین موجود در کتابخانه منطقه ای استفاده به عمل آمد.

۲ . برش کتاب جهت پویش

کتابها به طور معمول صحافی شده و از این نظر برای پویش مناسب نمی باشند. جهت برش عطف کتابها، یک دستگاه برش با کیفیت بالا خریداری و در محل اجرای پروژه نصب گردید.

شکل ۲) طرح کلی پروژه E-Book

۳. کد گذاری

برای کد گذاری کتابها ابتدا شماره ای (که همان شماره ثبت کتاب است) به کتاب به عنوان کد داده می شود. این کد به صفحه فهرست مندرجات کتاب اختصاص می یابد . سپس با استفاده از صفحه مندرجات هر کتاب به کد گذاری صفحات پرداخته می شود.

در این پروژه سعی شده است که نظامی که نویسنده برای فصلهای کتاب خود در نظر گرفته است رعایت شود . معمولاً هر فصل کتاب به عنوان یک فایل PDF نظر گرفته شده است، به جز در مواقعی که تعداد صفحات هر فصل زیاد بوده که در بازیابی ، کاربر را دچار مشکل می نماید. در این صورت، چنانچه تقسیم بندیهای فرعی در هر فصل ، توسط نویسنده انجام شده باشد هر یک از این تقسیم بندیها به عنوان یک فایل مدّ نظر قرار گرفته و در مجموع فایل بدست آمده از خصیصه های زیر برخوردار شده است:

تعداد صفحات یک فایل باید نه آن قدر زیاد باشد که کاربر جهت بارگذاری و نمایش اطلاعات دچار مشکل شود و نه آن قدر کم باشد که کاربر مداوم بین پیوندهای کتاب در حال گذر باشد. چنانچه یک کتاب دارای چند پیوست باشد به هر پیوست یک کد جدا تخصیص داده شده است . به واژه نامه ها نیز کد جداگانه ای تعلق گرفته است .

۴. پوش کتاب

مطابق با کد گذاری انجام شده صفحات کتاب پوش می شود و سپس به فایلی که فرمت PDF دارد تبدیل می گردد. جهت پوش کتابها از اسکنر مدل FUJITSU M4097D استفاده شده است .

۵. ایجاد پیوند

یکی از مهمترین مراحل این فاز ، ایجاد پیوند بین بخشهای مختلف یک کتاب می باشد. از فهرست مندرجات کتاب برای ایجاد پیوند استفاده شده و

مطابق با کد گذاری انجام شده، به فصلهای کتاب پیوند ایجاد می شود . در انتهای هر فصل کتاب، سه پیوند وجود دارد:

۱ . پیوند دسترسی به فصل قبل

۲ . پیوند دسترسی به فصل بعد

۳ . پیوند دسترسی به فهرست مندرجات

بدیهی است در فصل اول، پیوند فصل قبل، و در فصل آخر هر کتاب، پیوند فصل بعد وجود ندارد.

در این پروژه صد کتاب به طور آزمایشی به فرمت الکترونیکی تهیه شد که آمار مربوط به آن در جدول ۱ نمایش داده شده است.

جدول ۱. آمار مربوط به پویش صد کتاب

۳۹۱۷۳	تعداد صفحات پویش شده
۲۶۲۲	تعداد فایل PDF ساخته شده
۱۳۴۲۴	تعداد پیوندهای بین فایلها

ب . بار گذاری کتابهای الکترونیکی در سایت کتابخانه منطقه ای

جهت بارگذاری کتابهای الکترونیکی فارسی از طریق سایت کتابخانه منطقه ای دو روش در نظر گرفته شد. برای دستیابی به این دو روش، می توان از صفحه خانگی کتابخانه منطقه ای بر روی گزینه E-Book کلیک کرد. پس از انتخاب این گزینه، پنجره ای که باز می شود نمایانگر این دو روش است.

۱. نمایش فهرست کتابها

۲. موتور جستجو جهت بازیابی سریع کتابها و مشاهده متن

مورد اول به طور رایگان در اختیار کلیه کاربران اینترنت قرار دارد و کاربران می توانند از طریق رشته خود به فهرست کتابهای الکترونیکی موجود دسترسی یافته و فهرست مندرجات کتاب را مشاهده نمایند.

مورد دوم با در اختیار داشتن کد کاربری مورد استفاده کاربر قرار می گیرد . از آنجا که وجود موتور جستجو جهت بازیابی مدارک از طریق

فیلدهای مختلف کتابشناختی بسیار سریعتر از مشاهده فهرست کتابها است لذا جهت استفاده بهتر از این پایگاه اطلاعاتی از موتور جستجو استفاده شد . حال به شرح کوتاهی پیرامون مطالب فوق می پردازیم:

به طوری که بیان شد، ابتدا یک پیوند در سایت کتابخانه منطقه ای برای دسترسی به این پروژه به نام E-Book ایجاد گردید. سپس یک Server با سیستم عامل Windows 2000 Advanced Server مهیا گشت. با انتخاب E-Book از سایت کتابخانه منطقه ای صفحه ای نمایش داده می شود که کاربر می تواند رشته موضوعی مورد علاقه خود را انتخاب نماید و یا به برنامه جستجو وارد شود . (شکل ۳)

با انتخاب رشته های تخصصی شامل :

۱) علوم انسانی

۲) فنی مهندسی

۳) علوم

۴) کشاورزی و دامپزشکی

صفحات مربوط به رشته های تخصصی به همراه تعداد کتابهای موجود در آن رشته نمایش داده می شود. (شکل ۴ تا ۷)

در صفحات HTML طراحی شده باید مشخصات ظاهری (رنگ صفحه ، نوع فونت و اندازه آن) به اندازه ای باشد که کاربر به راحتی بتواند آنرا بخواند (ترجیحاً از شکل ایتالیک برای نوشتن صفحات استفاده نمی شود).

با انتخاب هر رشته تخصصی فهرستی از کتابها با اطلاعات کتابشناختی آنها (شامل عنوان - نام نویسنده - نام مترجم - ناشر - سال نشر) نمایش داده می شود. برای نمونه با انتخاب رشته مهندسی برق صفحه ای مانند شکل ۸ نمایش داده می شود.

جدول دو تعداد کتابهایی را که در این طرح به صورت آزمایشی به فرمت الکترونیکی تبدیل شده اند بر حسب موضوع نشان می دهد :

کتابهای الکترونیکی فارسی

فهرست کتابهای الکترونیکی بر حسب رشته:

علوم انسانی

فنی مهندسی

علوم

کشاورزی و دامپزشکی

برنامه جستجو و متن کامل کتابها (Full Text)

شکل ۳) رشته های موضوعی و برنامه جستجو

فهرست موضوعی

[9] روانشناسی	[11] ادیان
زبان و ادبیات خارجی	[27] اقتصاد
زبان و ادبیات فارسی	[1] تاریخ
[2] فلسفه	[7] جغرافیا
[32] علوم اجتماعی	[24] حقوق
علوم تربیتی	
[63] علوم کتابداری و اطلاع رسانی	
[9] مدیریت	
[3] سایر موضوعهای علوم انسانی	

بیشتر کتابهای موجود در کتابخانه منطقه ای در حوزه های علوم و تکنولوژی است فقط برخی از کتابها در زمینه علوم انسانی می باشد.

شکل ۴) فهرست موضوعی رشته تخصصی علوم انسانی

فهرست موضوعی

مهندسی مواد [17]	مهندسی صنایع [1]	معماری [2]
مهندسی نساجی [3]	مهندسی عمران [11]	مهندسی برق [26]
مهندسی هسته ای [4]	مهندسی کامپیوتر [35]	مهندسی پزشکی [2]
مهندسی هوا [3]	مهندسی معدن [12]	مهندسی تأسیسات [7]
سایر موضوعهای فنی و مهندسی [11]	مهندسی مکانیک [28]	مهندسی شیمی [11]

شکل ۵) فهرست موضوعی رشته تخصصی فنی مهندسی

فهرست موضوعی

آماری [13]	فیزیک [58]
پژشکی و زیست شناسی، [46]	محیط زیست [9]
ریاضیات [52]	سایر موضوعهای علوم [4]
زمین شناسی [61]	
شیمی، [55]	

شکل ۶) فهرست موضوعی رشته تخصصی علوم

فهرست موضوعی	
کشاورزی [72]	دامپزشکی [43]

شکل ۷) فهرست موضوعی رشته تخصصی کشاورزی و دامپزشکی

1. انتن ها تحلیل و طراحی - حبیب الله صیری و دیگران - انتشارات دانشگاه شیراز - 1373
2. اصول و روشهای اندازه گیری - بهرام جریبی - انتشارات دانشگاه شیراز - 1376
3. اصول و مباحث خطی باینر و تعمیر سیستمهای صوتی و تصویری بدون استفاده از نقشه - هومر. ال. دیویدسون - رضا خوش کوش - انتشارات ناقوس - 1378
4. الکترومغناطیس - درک. ف. لادن - علیرضا بیشر - انتشارات نیما - 1367
5. الکترونیک قدرت - ریچارد ریمشو - ابراهیم سیدگوگانی - مرکز نشر دانشگاهی - 1364
6. الکترونیک گیرنده تلویزیون (اصول کار ، شرح مدارات و روش سرویس آن) - خلیل باغانی - ناشر : مؤلف - 1368
7. دورسی میدلهای DC به AC از نوع کموتاسیون یاز - محمدحسین فتحی اردکانی - نرناز نرهمندفر - انتشارات دانشگاه شیراز - 1373
8. برنامه پیشگامی ملی نانو تکنولوژی (پیش به سوی انقلاب صنعتی بعدی) - گروه کاری فرابخشی در علوم ، مهندسی و تکنولوژی نانو وابسته به کمیته تکنولوژی - کمیته مطالعات سیاست نانو تکنولوژی - انتشارات آتنا + کمیته مطالعات سیاست نانو تکنولوژی - 1380
9. بهبود سازی و طراحی کامپیوتری ماشینهای الکتریکی - م. رامامورتی - هاشم اورعی - انتشارات خراسان - 1370
10. تحقیق در مباحث مهندسی برق (اصول تجربی) - محمدطی رحیمخانی - انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران - 1370
11. تشریح اصول مهندسی الکترونیک - حسین چشمه ثمابانی - انتشارات جهاد دانشگاهی
12. تعمیر تلویزیون به زبان ساده - بهروز سهرابیان - ناشر : مؤلف - 1370
13. تعمیر و سیم پیچی الکتروموتورهای سه فاز - غلامعلی سرابی تبریز - انتشارات سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور - 1375

شکل ۸) فهرست کتابهای رشته مهندسی برق

جدول ۲ - تعداد کتابهای الکترونیکی تهیه شده در این طرح

رشته های تخصصی	تعداد کتابهای الکترونیکی
فنی مهندسی	۳۵
علوم	۳۹
کشاورزی و دامپزشکی	۱۸
علوم انسانی	۸

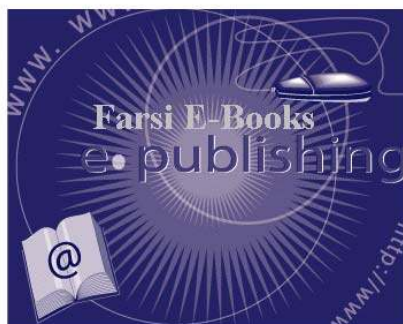
به طوری که در شکل ۸ مشاهده می کنیم در این مرحله پیوندی میان نام کتاب و فهرست مندرجات کتاب وجود دارد. در این قسمت کاربر به اطلاعات تمام متن دسترسی ندارد و تنها می تواند فهرست مندرجات یک کتاب را مشاهده نماید. چنانچه به کتاب یا فصلهایی از یک کتاب علاقه مند باشد با در دست داشتن کد کاربری و با استفاده از برنامه جستجو می تواند به متن کامل دسترسی یابد.

برنامه جستجو و مشاهده متن کامل کتابها

جهت استفاده از برنامه جستجو و مشاهده متن کامل کتابها نیاز به داشتن کد کاربری است. پس از ورود کد کاربری و کلمه رمز به برنامه جستجو وارد می شویم (شکل ۹). در این مرحله کاربر کلید واژه های مورد نظر خود را وارد کرده و به جستجوی کتاب دلخواه می پردازد. جستجو از طریق فیلدهای زیر امکان پذیر است (شکل ۱۰):

۱. پدید آورنده (شخص یا سازمان)
۲. موضوع (کلید واژه ای یا سر عنوانی)
۳. شماره مدرک
۴. فروست
۵. اطلاعات نشر (ناشر - محل نشر - سال انتشار)

Regional Library of Science and Technology
RLST's Farsi E-Books

User Name: نام کاربر

Password: کلمه عبور

 Login

شکل ۹) ورود به برنامه جستجو

RLST's E-Books

[اطلاعات کاربر](#) [ارتباط مجدد](#) [قطع ارتباط](#)

نوع فیلد	فیلد آزاد	ساختار	کلمه	
و	نوع فیلد	فیلد آزاد	ساختار	کلمه
و	نوع فیلد	فیلد آزاد	ساختار	کلمه

Search Clear

شکل (۱۰) صفحه جستجو

۶. شماره راهنمای کتاب

۷. ISBN

۸. فیلد آزاد

ابتدا نوع فیلد مورد جستجو توسط کاربر مشخص می شود. فیلد آزاد پیش فرض می باشد سپس کلید واژه مورد نظر تایپ می شود. ساختار عبارت یا کلمه ای بودن کلید واژه نیز معین می شود. چنانچه بخواهیم از جبر بول استفاده کنیم، در سطرهای بعدی عملگرهای "و"، "یا"، "بجز" را انتخاب کرده و کلید واژه های خود را اضافه می کنیم. می توان در محل ورود کلید واژه ها از عملگرهای جبر بول مطابق با جدول سه جهت ترکیب کلید واژه ها نیز به صورت زیر استفاده کرد:

جدول ۳. نمادها و عملگرهای جبر بول

نماد	عملگر
×	AND
+	OR
^	NOT

نتایج جستجو با اطلاعات شماره مدرک، عنوان کتاب و اطلاعات نشر نمایش داده می شود. (شکل ۱۱)

با انتخاب کتاب مورد نظر از شکل ۱۱، سایر اطلاعات کتابشناختی کتاب نمایش داده می شود. در اینجا با انتخاب "اطلاعات فرا متن" می توان به متن کامل کتاب دسترسی پیدا کرد (شکل ۱۲).

برای مشاهده متن کامل کتاب وجود نرم افزار Adobe Acrobat در سیستم ضروری است. پس از انتخاب متن کامل، ابتدا فهرست مندرجات کتاب بر روی صفحه ظاهر گردیده، که با انتخاب هر فصل، اطلاعات تمام متن آن فصل نمایش داده می شود. در انتهای هر فصل، سه گزینه زیر به عنوان پیوند وجود دارد:

"بعد" انتخاب فصل بعدی

"قبل" انتخاب فصل قبلی

RLST

مستجمعی لاتین   مستجمعی فارسی   اطلاعات کاربری   ارتباط مجدد   قطع ارتباط

نمداد ۳ رکورد مطابق با جستجوی شما یافت شد
صفحه شماره ۱

ردیف	شماره مدرک	عنوان	محل نشر	ناشر	تاریخ نشر	شماره راهنما
1	۱۵۹۰۳	مبانی کاربخجه و فلسفه علم اطلاع رسانی گزیده مقالات	تهران	کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۱	--
2	۱۴۱۱۰	سازماندهی اطلاعات	تهران	انتشارات کتابخانه رایانه	۱۳۸۱	--
3	۹۲۲۸	نظام ملی اطلاع رسانی تشکیلات برنامه ریزی و توسعه	تهران	مرکز اطلاع رسانی و خدمات عظمی جهاد سازندگی	۱۳۷۶	--

صفحه آخر   صفحه بعد   صفحه قبل   صفحه اول   نمایش رکوردی

شکل (۱۱) نتایج جستجو

RLST

مستوی لاتین   مستوی فارسی   اطلاعات کاربر   ارتباط مجدد   قطع ارتباط

کمداد ۳ رکورد مطابق با جستجوی شما یافت شد
صفحه شماره ۲

منبع : --
شماره راهنما : س ۹۶۵ ت ۰۴ / ۰۲۵
سرشناسه : تیئور آرلین جی
عنوان اثر : سازماندهی اطلاعات
تکواثرنام پدیدآور : آرلین جی تیئور
مترجم : ترجمه محمدحسین دیبانی
ویرایش : --
محل نشر : تهران
ناشر : انتشارات کتابخانه رایانه
تاریخ نشر : ۱۳۸۱
موضوع : اطلاع رسانی / اطلاع رسانی - ایالات متحده / ذخیره و
بازیابی اطلاعات
شناسه ها : دیبانی محمدحسین مترجم / عنوان
کيلدواژه ها : --
چکیده : --

اطلاعات امالت   محل های نگهداری   اطلاعات فرامتن   خروجی اینفو

صفحه آخر   صفحه بعد   صفحه قبل   صفحه اول   نمایش روستی

شکل ۱۲) نمایش کامل رکورد کتابشناختی و امکان استفاده از "اطلاعات فرامتن"

”فهرست مندرجات“ نمایش فهرست مندرجات کتاب می توان با استفاده از گزینه Print در نرم افزار Acrobat به چاپ صفحه یا صفحاتی از کتاب پرداخت .
مراحل انجام این پروژه در شکل ۱۳ نمایش داده شده است.

یاد آوری برخی از مسائل

در اجرای آزمایشی پروژه کتابهای الکترونیکی فارسی، که ذکر بعضی از آنها ضروری است . شاید بیان برخی از این مسائل در توسعه صنعت e-book بتواند راهکارهایی برای مراکز چاپ و نشر ، و نویسندگان و مترجمان نشان دهد :

۱. وجود انحراف در برخی از صفحات بعضی از کتابها باعث شد تا پویش این صفحات نیز دچار مشکل شود و در نتیجه صفحه پویش شده دارای انحراف است . البته، سعی شده است که در هنگام پویش این انحرافات تا حدودی اصلاح گردند اما پاره ای از این موارد تصحیح ناپذیر بوده است .
۲. در فهرست مندرجات بعضی از کتابها ، شماره صفحاتی که به فصول اختصاص می یابد با شماره صفحه واقعی فصل در کتاب همخوانی نداشت . لذا، استفاده از فهرست مندرجات مبنای کدگذاری قرار گرفت.
۳. عدم توازن در فصل بندی کتابها مشکلاتی را در هنگام کد گذاری بوجود می آورد برای مثال، یک فصل کتاب دارای ۲۰ صفحه و فصل دیگری از همان کتاب دارای ۱۳۰ صفحه بوده است .
۴. در فهرست مندرجات بعضی از این کتابها ، اشاره ای به بعضی از فصلهای موجود در کتاب نشده است . برای این که کتاب به طور کامل به صورت الکترونیکی تهیه گردد فصل حذف شده در فهرست مندرجات تایپ گردید .

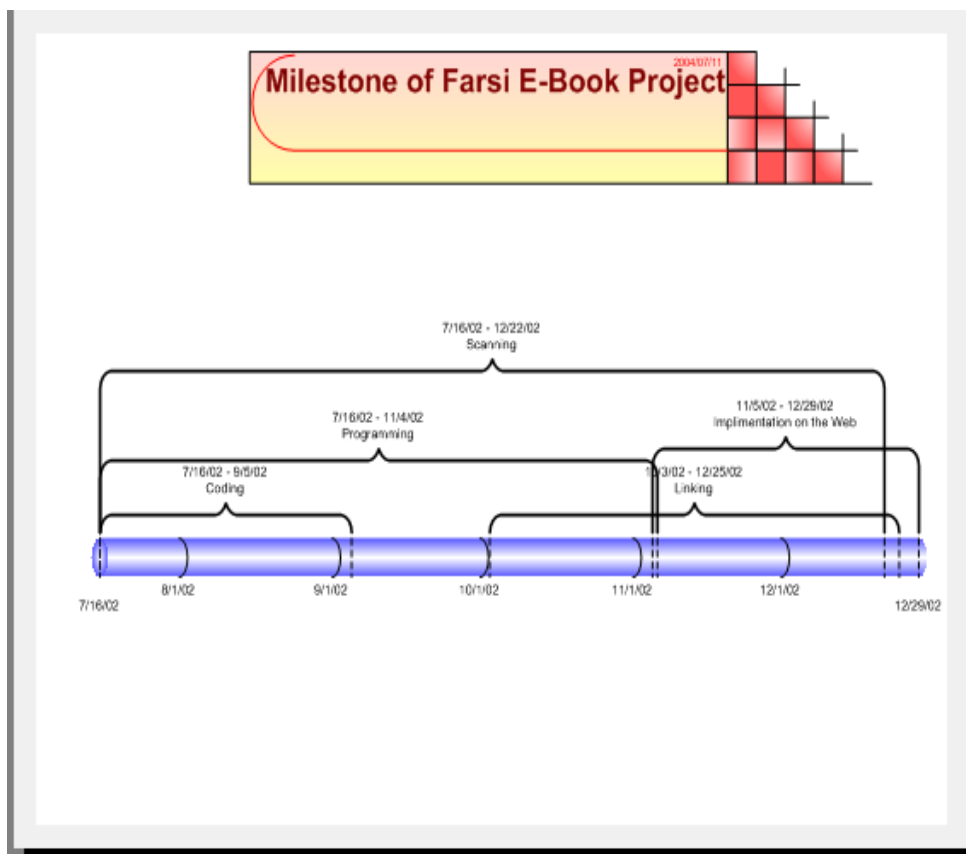
۵. در بعضی از کتابها حاشیه بندی متداول در امر چاپ رعایت نشده است که این امر باعث بروز انحراف در صفحه پویش شده است.

کتابشناسی کتابهای الکترونیکی

با توجه به اهمیت این پروژه و انجام مطالعات گوناگون در کشورهای مختلف جهان در این حوزه، سعی کردیم فهرست نسبتاً کاملی از منابع E-Book تهیه و ضمیمه گزارش کنیم. به طوری که تاریخ نشر آثار مندرج در این فهرست نشان می دهد موضوع E-Book پدیده ای است جدید و کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی شیراز با درک این واقعیت پیشگام با توسعه های اطلاع رسانی در امر برنامه ریزی سیستمها و پایگاههای اطلاعاتی حرکت می کند.

سپاسگذاری

بدین وسیله مراتب امتنان و قدر دانی مخصوص خود را از شورای علمی کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی شیراز که بودجه این طرح تحقیقاتی را فراهم آورده است ابراز می نمایم. همچنین از تمام کارکنان گروه طرح و برنامه کتابخانه منطقه ای :
خانمها: مرصع مرادی، ماه آفرید مجیدی، مهندس کامیاب، مهندس دستغیب، رضیه اسماعیل پور و مریم فرمانی
آقایان: مهندس اسکویی، منوچهر ده بزرگی
که در پویش و ایجاد پیوند در کتابها نهایت دقت را داشته اند قدردانی می شود.

شکل ۱۳ (مراحل اجرای پروژه)

E-books bibliography

1. Ardito, Stephanie. Electronic books: to 'e' or not to 'e', that is the question. *Searcher*, 8 (4), April 2000.
<http://www.infotoday.com/searcher/apr00.ardito.htm>.
(Accessed 8th February 2001).
2. Armstrong, C.J. & Lonsdale, R.E. The publishing of electronic scholarly monographs and textbooks. 1998
3. Bennett, Scott. Just-in-time scholarly monographs. *Journal of Electronic Publishing*, 4 (1), 1998
<http://www.press.umich.edu/jep/04-01/bennett.html>
4. Brown, Eryn. Who's afraid of e-books? *Fortune*, 5 February 2001, p. 159
5. Dillon, Dennis. E-books: the University of Texas experience, part 1. *Library Hi-Tech*, 19 (2), 2001 pp. 113-124
6. Ditlea, Steve. The real e-books. *Technology Review*, July-August 2000, pp. 70-78
7. Fischer, Ruth & Lugg, Rick. E-book basics. *Collection Building*, 20 (3), 2001, pp. 119-122
8. Hardy, R.L Oppenheim, C. & Rubbert, I. Pelican: one step closer to the solution of the pricing problem. (Paper not yet published)
9. Hawkins, Donald T. Electronic books: a major publishing revolution, Part 2: the marketplace. *Online* 24 (5), September/October 2000, pp 19-36
10. Jantz, Ronald. E-books and new library service models: an analysis of the impact of e-book technology on academic libraries. *Information Technology and Libraries*, 20 (2), June 2001, pp. 104-113

11. Kahin, Brian & Varian, Hal R. eds. Internet publishing and beyond: the economics of digital information and intellectual property. Cambridge, MA: MIT Press, 2000
12. Lonsdale, R.E. & Armstrong, C.J. Electronic scholarly monographs: issues and challenges for the UK. *Learned Publishing* 13 (1), January 2000 pp. 15-24
13. Lynch, Clifford. The battle to define the future of the book in the digital world . *First Monday*, 6 (6), June 2001
<http://www.firstmonday.dk/issues/current/issue/lynch/index.html>. (Accessed 9th June 2001).
14. Lynch, Clifford. Electrifying the book. *NetConnect*, October 15 1999, pp3-6
15. Lynch, Clifford. Electrifying the book, part 2. *NetConnect*, January 2000, pp24-27
16. Okerson, Ann. Wanted: a model for e-reserves. *Library Journal*, 1 September 2001
17. O'Leary, Mick E-book scenarios. *Online*, January 2001, pp. 62-64
18. O'Leary, Mick. The growth of online academic services. *Online*, 25 (4), July 2001 p. 72
19. Ormes, Sarah. An e-book primer: an issue paper from the Networked Services Policy Taskgroup. EARL - the Consortium for Library Networking. 2000.
<http://www.earl.org.uk/policy/issuepapers/ebook.htm>
20. Porter, Michael E. Strategy and the Internet *Harvard Business Review*, 79 (3) pp. 62-78
21. Press, Larry. From p-books to e-books. *Communications of the ACM*, 43 (5), May 2000, pp. 17-21 *Publishing 2001: attitudes to technological change*. London: Bookseller Publications, 2001

22. Richardson, S.M. et al. Nesli interim evaluation: a study conducted by Loughborough University March-June 2000, http://www.Jisc.ac.uk/pubOO/nesli_evaluation_report.html
23. Siler, Jennifer M. From Gutenberg to Gateway: electronic publishing at university presses. *Journal of Scholarly Publishing*, 32 (1), pp.9-23
24. Snowhill, Lucia. E-books and their future in academic libraries. *D-Lib magazine*, 7 (7/8), July-August 2001
25. Sottong, Stephen. E-book technology: waiting for the "false pretender". *Information Technology and Libraries*, 2 (2), 2001
26. Summerfield, Mary, Mandel, Carol & Kantor, Paul. *The Online Books Evaluation Project, final report*, Columbia University, 1999
27. Watkinson, Anthony. *Electronic solutions to the problems of monograph publishing*. London: Resource, 2001
28. Woodward, Hazel & Edwards, Louise *Shaping a strategy for e-books: an issues paper*. London: Joint Information Systems Committee, 2001.
<http://www.jisc.ac.uk/dner/ebooks/strategy1.html>

منابع

1. **E-Books and their future in academic libraries, Lucia Snowhill, D-Lib Magazine , vol.7 no. 7/8, 2001.**